Kortárs-Kamasz Nézőpontok – a ROM-projekt

A ROM-projekt és a hozzá kapcsolódó kutatási program a kamaszok és a kortárs képzőművészet kapcsolatának, kölcsönhatásának és együttműködési lehetőségeinek feltárását tűzte ki céljául, amit egy kollektív alkotómunkán alapuló, komplex művészeti projektben vizsgáltunk résztvevő megfigyelőként, a kvalitatív kutatás módszereit alkalmazva. A projekt egy interaktív, inspiráló párbeszédre adott lehetőséget, aminek célja, egyrészt a kortárs kamasz nézőpont megismerése, másrészt annak felismertetése volt, hogy a kortárs művészet nem érdektelen, nem unalmas, nem fölösleges, hanem nélkülözhetetlen, folyamatos reflexió a világra, amelyben élünk, ezért róluk és hozzájuk is szól. Ennek eszköze pedig, egy a gyakorlatot és elméletet participatív módon szintetizáló, korszerű tanítás - és tanulásmódszertani program volt, melyben lehetőség nyílt a véleménynyilvánításra, az önálló és kollektív alkotásra, a jelenkori művek (személyes) megismerésére, a folyamat alakítására.

Maga a projekt egy társadalmi problémából, egy közösség közös ügyéből indul ki, ami az egyéni és kollektív felelősségvállaláshoz kapcsolódik, illetve a résztvevők helyhez, romhoz, közösséghez való viszonyához, így a gondoskodáshoz. A rom-kérdés az élet törékenységét, az ökoszisztéma sérülékenységét járja körül, a kapcsolódó kutatás és a projekt-és doboztémák is érintik az egyéni és kollektív felelősségvállalás szükségességének és a gondoskodásnak a kérdését. A kortárs társadalmi problémakörök realizálása, tudatosítása vezet állásfoglaláshoz, döntéshez, hogyan, milyen mértékben veszünk részt a változásokban, válunk alakítókká.

Munkafolyamat és a projekt keretei

Idő: 2022.09.01 - 2022.12.6. (10 db 2X45 perces tanóra + 1 múzeumi nap)
Helyszín: Zsámbéki Keresztelő Szent János Iskolaközpont (rajz-és vizuális kultúra tanítási gyakorlat)
Résztvevők: 7 fő 10. osztályos tanuló

Projektvezető: Somogyi Zsuzsanna

A projekthez kapcsolódó kutatás témavezetője és a projekt szakmai vezetője:
dr. Császár Lilla

Mentortanár a tanítási gyakorlaton: Várkonyi György

A projekt werkvideója és az ÚNKP kutatás konferenciavideója a Youtube-on:
https://youtu.be/ENaNq3XetLI
https://youtu.be/u--VQnC-gpk

A projekt megvalósulásának fázisai

1. szakasz (Bevezető): szeptember 6 – október 1.

szept. 13. – fejlesztés előtti kérdőív

A projekt gyakorlati és elméleti előkészítése a tanórákon.

szeptemberben folyamatosan – diákkutatás (tanulók önálló kérdőívfelvétele a városhoz kötődő személyektől)

2. szakasz (Alkotás): október 2 - október 26.

okt. 4. – fókuszcsoportos beszélgetés

A Kortárs - Kamasz Nézőpontok installáció elemeinek kivitelezése a tanórákon.

okt. 26. – múzeumi nap (látogatás a Ludwig Múzeum *Nem vagyok robot – a szingularitás határain* c. tárlatán és a *Utazás a jövőbe – Szép új világ?* c. bibliodráma foglalkozáson)

okt. 27. – visszajelző kérdőív a múzeumi napról és a projektről (utóreflexió)

3. szakasz (Befejezés, lezárás): október 28 – november 31. (dec. 6.)

Alkotás, a KKN installáció véglegesítése, kiállításrendezés.

nov. 30. – kiállításmegnyitó (A KSZJ Iskolaközpont project room-jában)

dec. 6. – projektzáró csoportos reflektív beszélgetés

Nehézségek

Az alkotómunka vezetése során a legnagyobb nehézséget az önálló felkészülést igénylő feladatok, gyűjtőmunkák motiválása és az iskolán kívüli kommunikáció megoldása jelentette.

Eredmények, összegzés

A projekt eredménye a létrejött Kortárs-Kamasz Installáció, annak koncepciója és értelmezési lehetőségei, valamint a tanulókban végbement folyamatok, attitűdváltozások – melyről megfigyeléseinken túl a résztvevő tanulók írásbeli és szóbeli visszajelzéseikből tájékozódhatunk. Összegezve: szerteágazó jelenségekből és adatokból megkonstruált tudás, amit a kutatásból írt TDK munka és az ELTE TÓK *Mester és tanítvány VIII.* (szerk. Hercz, 2023) kötetében megjelent tanulmány részletesen bemutat. A megvalósult alkotói projekt korszerű tanulási-tanítási programként is értelmezhető.

A tanulók változatos technikákkal és témákkal foglalkoznak dobozaikban: találkozunk képregényrajzzal, porcelánbaba - átalakítással a testi rekonstrukció és a zsámbéki babamúzeum(nak vélt kirakat) kapcsán, tapétáztak a helyi folyóirattal, berendezték a Zárdakert makettjét természetes és mű-anyagok felhasználásával, megjelenik a zsámbéki

romtemplom montázs-szerű, akrilfestett álomképe, gipszes gézbe mumifikált emlék(tárgyak) egy Chiharu Shiota inspirálta hálóban. A kivitelezéséhez sok esetben önálló gyűjtőmunkára, a komplex anyaghasználathoz sokféle eszközre és alapanyagra volt szükség, ugyanakkor törekedtünk az újrahasznosítás elvére is. A mindboxok tehát a tanulók Zsámbékkal kapcsolatos élményeikből, emlékeikből kiindulva foglalkoznak őket érintő, általuk felismert kortárs jelenségekkel. A koncepcióban vázolt öt fogalompár (élő és holt - funkcionáló és funkción kívüli; valódi és mű – eredeti és hamis; elmúlás öregedés és örök fiatalság, a régi és az új; természetes és mesterséges; hagyomány és innováció) foglalja komplex hálóba a megjelenő személyes (emlékek elengedése, kötődések, megélések), helyspecifikus (a romtemplom kérdése) és globális (szépségideál, alkoholizmus) jelenségeket.

(Az installáció okt. 26 és nov. 25 között a Deák17 Galériában megtekinthető a „MA“ kiállítás keretein belül.)

Anyagi háttér

A projekthez kapcsolódó kutatás az Új Nemzeti Kiválóság Program szakmai támogatásával készült. Az öt hónapos ÚNKP kutatói ösztöndíj fedezte a projekt anyagi költségeit.

A program folytatása

Elképzelhető más helyszínen, más helyspecifikus, aktuális témából kiinduló, hasonló felépítésű alkotó-kutató projekt, akár a dobozművészet műfajánál maradva. Így a hívószó (ez esetben a „rom“) és a hozzá kapcsolódó kortárs témapárok is változnának. A csoport létszámát, a tanulók életkorát és érdeklődési körét tekintve is változtatható a minta pl.: nagyobb létszámú / fiatalabb / nem művészeti érdkelődésű csoport. Az így gyűjtött tapasztalatokból akár összehasonlító tanulmány is születhet.

ART TRANSFER 2023
Kortárs Kamasz Nézőpontok – a ROM-projekt
projektismertető

A ROM-projekt képekben

1. kép. Gondolattérkép (mindmap)

2. kép. Az installáció digitális látványterve

3. kép. Az elkészült installáció a résztvevőkkel a romtemplom árnyékában

4-6. kép. werkfotók

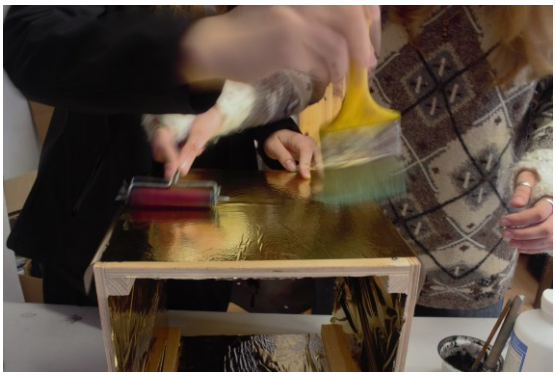

7. kép. Múzeumlátogatás

8. kép. A KKN installáció a KSZJ iskola kiállítóterében

9. kép. Mindboxok 1-3.

10. kép. Mindoxok 4-7.

Elméleti háttér – módszerek

Mivel a projektet egy induktív jellegű kvalitatív terepmunka is kísérte (Corbin & Strauss, 2015) – a folyamat a művészetalapú kutatás *(art based research)* fogalmával jellemezhető.

A művészetalapú kutatások a posztmodern, posztnormál tudományt gazdagítják. A vélemények abban eltérnek, hogy a kvalitatív kutatások egy fajtájáról, vagy önálló paradigmáról beszélhetünk-e (Juhász 2019). Mivel a művészetek (és a művészek, kutatók) nyitottak a variációkra, a bizonytalan lehetőségekre, kiterjesztik a tudományos alapelveket (McNiff, 2007).

A következő kutatásmódszertani és társtudományi módszerek mind az alkotói folyamat szerves részei, építői voltak:

írásbeli kikérdezés,

fókuszcsoportos interjú (Kovács, 2018; Casey&Krueger, 1994), a rom-kérdésből kiinduló kortárs témák és a hozzájuk kapcsolt kortárs alkotások és hétköznapi kérdések mentén zajlott. Ez a módszer alkalmas volt a tanulók kortárs művekre adott spontán reakcióiról, kritikájukról, valamint a témákból származtatott aktuális kérdésekben foglalt álláspontjukról, tapasztalataikról és asszociációikról való információnyerésre, valamint a kritikai érzékük és szociális képességeik feltérképezésére.

diákkutatás (kérdőív), a projekt részfeladataként a kérdőív módszere is előkerült a tanulók önálló kutatási feladatában: az iskola és a város, a zsámbéki medence lakóival kellett kérdőívet kitöltetniük a várossal kapcsolatos emlékeikről, valamint a romtemplom jövőjével kapcsolatos álláspontjukról. A felvett adatok felhasználásra kerültek a műalkotásban: az installáció középen álló oszlop testét borítják.

múzeumi tanulás – tárlatvezetés és bibliodráma foglalkozás, a fókuszcsoporthoz hasonlóan intenzív és speciális adatgyűjtési helyzetet jelentett az *Utazás a jövőbe – Szép új világ?* c. bibliodráma foglalkozáson való részvétel és a hozzá kapcsolódó, *Nem vagyok robot – a szingularitás határain* c. kiállítás megtekintése.

reflektív beszélgetés, feedback a közös munka közbeni tapasztalataikról, megéléseikről, a kortárs művészethez való viszonyulásukról, annak esetleges változásáról.

Pályázók

Császár Lilla Phd.

képzőművész, művésztanár, az ELTE-TÓK Vizuális Nevelési Tanszékének adjunktusa. Kutatási területei a vizuális kommunikáció, a vizuális kultúra (visual studies), a tudományos és művészi megismerés, kutatás, tudomány, technológia és művészet lehetséges kapcsolódási pontjai, a vizuális nevelés és a kortárs képzőművészet közös aspektusai.

Somogyi Zsuzsanna

2023-ban végeztem az ELTE Tanító-és Óvóképző Kar és az ELTE Tanárképző Központ rajz – és vizuális kultúra tanári, tanító szakra épülő mesterképzésén. Alapszakos záródolgozatomat a sokszorosító grafikai technikák (kifejezetten a kollázsnyomat és a papírmetszet) személyiségfejlesztő hatásáról írtam, amit azt követően az Új Nemzeti Kiválóság Program ösztöndíjasaként (2020/21) kutattam tovább saját művészeti csoportjaimban alsó tagozatosok körében (Zuglói Munkácsy Mihály AMI). Ezután a kortárs művészet és annak közvetítési lehetőségei felé fordultam: mesterképzésem egyéni összefüggő tanítási gyakorlatán valósítottam meg témavezetőmmel, Császár Lillával együttműködve a Kortárs Kamasz Nézőpontok elnevezésű projektet, mellyel az Art Transfer díjra pályázni kívánunk. A projekt TDK munkaként a 36. OTDK Tanulás – és Tanításmódszertani – Tudástechnológiai szekciójában, a Művészetek pedgógiája tagozatban I. helyezést ért el. E – szűkebb neveléstudományi körben elért – sikere miatt indokoltnak tartjuk a projekt megosztását a tágabb szakmai, művészetpedagógiai közegben is.